

W. H. VAN DER NAT IN DE LAKENHAL TE LEIDEN.

In het begin van dezen zomer is de Leidsche schilder Willem Hendrik van der Nat gestorven en wie, behalve een kring van plaatselijke bewonderaars en enkelen daarbuiten, heeft geweten, wat zijn werk aan schoonheid inhield? Wat wist men in Amsterdam of Rotterdam van hem? Reputaties kwamen en gingen in de dertig jaren van zijn arbeid, richtingen en vernieuwingen braken door, vervloeiden en verdwenen weer, maar wat moest men beginnen met een schilder als Van der Nat, op wien de roerige getijden der hedendaagsche kunst geen vat schenen te hebben en die maar schilderde zooals de Haagsche school deed? Moest men hem eigenlijk wel voor „vol” aanzien?

Van der Nat heeft zijn eigen roem niet in de hand gewerkt. Hij zocht de openbaarheid niet en ging bescheiden zijn gang. De vreugde van het scheppen was hem voldoende belooning en omdat hij een eerlijk kunstenaar was, schilderde hij precies zooals hij zelf het goed vond en ging hij zich niet uiten in een vormentaal, die de zijne niet was. Deze zeldzame deugd alleen reeds wettigt, dat wij aandacht zullen hebben voor deze eenzame figuur.

Geboren in 1864, heeft Van der Nat op ongeveer 20-jarigen leeftijd eerst de lithografie beoefend als vak, doch hij verliet al gauw den steen om naar het palet te grijpen. Hij ging landschap schilderen, eerst in Brabant en Gelderland, toen in Drenthe en het duurde niet lang of hij had zijn eigenlijke genre gevonden, het dierenleven, en als wij nu Van der Nat herdenken om zijn mooiste, innigste werk, dan zien wij bovenal in hem den dierenschilder, die als zoodanig een bijzondere plaats in de Nederlandsche schilderkunst inneemt. Al sluit hij zich in zijn werk aan bij de Haagsche school, hij volgt niemand na en het beste, wat hij naliet kunnen wij gerust vergelijken met overeenkomstig werk van Mauve, om maar een voorbeeld te noemen. En dan is het interessant om te zien, hoe Van der Nat zich naast deze groote figuur handhaaft. Ontegenzeggelijk was Mauve groter, knapper en universeeler en was Van der Nat, wat men noemt, een beperkt talent, iemand die niet ongestraft buiten zijn genre — de intimiteit van kleine dingen in de natuur — ging. Maar Van der Nat was allereerst een toegewijd waarnemer en een hard werker, die in zijn beste werk altijd tot de kern, de ziel der dingen trachtte door te dringen. Hij had verder het groote geduld om een dier zoo lang te bestudeeren, tot hij het kende in zijn karakter, in al zijn bewegingen en gewoonten. Voortreffelijk en fijn teekenaar als hij was, legde hij, met een oneindige overgave tot zijn taak, eerst met potlood of krijt alle bijzonderheden vast van het leven der dieren. Uit lange reeksen van studies bouwde hij dan een groote teekening of schilderij op, en zoo, door liefde